

Heikki Kännö

MEHILÄISTIE

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Goethe-repliikin käännös: V. A. Koskenniemi.
Teoksen muiden sitaattien käännökset tekijän.

Teos ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 2017.

Tämän laitoksen ensimmäinen painos.

© Heikki Kännö ja WSOY 2026
Werner Söderström Osakeyhtiö
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
ISBN 978-951-0-53019-1
Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@wsoy.fi

Anulle

"Ihmisen tulee säilyttää yhteys alapuolisiin; eläimiin, kasveihin ja luontoon, sekä yläpuolisiin; enkeleihin ja henkiin."

– JOSEPH BEUYS

"En ole ihminen vaan jänis. Kiimainen jänis."

– JOSEPH BEUYS

ENSIMMÄINEN OSA

BERLIINI 1944

1

Aluksi mielikuvaharjoitus muistuttaa leijumista tyhjyydessä. Sit-
ten ajatuksiin piirtyy muistiin tallennettu maisema.

Hotel Adlonin sviitti katoaa.

Valkoiseen kylpytakkiin kietoutuneen Celinan pulssi hidastuu.

Tämä on mantra, joka johdattaa hänet syvälle tajuntaan:

Celina ylittää kadun. Ensimmäinen vastaantulija on nukkea
kantava tyttö, seuraava lasta sylissään puristava nuori nainen, kol-
mas mustiin pukeutunut vanhus. Tyttö nauraa, nainen hymyilee,
vanhuksen kasvot ovat kivettyneet.

Univormun mustaan kankaaseen uppoaa yksittäisiä sade-
pisaroita. Kengät kopsahtelevat Kaiser-Wilhelm-Strassen
mukulakivillä. Celina kiertää jalkakäytävälle pysäköidyn ruos-
teenruskean auton, jonka sivuikkuna on hajonnut teräviksi
säleiksi. Hän avaa ravintolan raskassaranaisen oven, astuu
hälinään ja kahvintuoksuiseen lämpöön.

Celina ohittaa täydet pöydät ja väistää kiivain askelin harp-
povaa sotilasta. Vilkaisee myyntitiskin vitriiniä ja päättää haluta
myöhemmin kirsikkaleivoksen. Tuossa on kabinetin ovi. Pöytä
sen vieressä tyhjä. Oven takana odottaa Alfred Riemann, yksin,
kuten kuuluu.

Celina siirtyy huoneeseen, vaaleahiuksinen pää kääntyy katsomaan. Silmät ovat harmaat, kasvojen piirteet luiset. Jos Riemann kohottautuisi tuolistaan, päälaki ylittäisi 185 senttimetrin korkeuteen, mutta hän ei tee kohteliaita eleitä, sillä hänen asenteensa Gestapoa kohtaan on vihamielinen. Riemann on iältään kolmekymmentäkolmevuotias ja hänen hihassaan komeilee *SS-Hauptsturmführerin* natsat. Paljon muuta Celina ei miehestä tiedä.

Alfred Riemann viittaa hänet istumaan ja täyttää heidän kuppinsa. Vastajauhetun kahvin viettelevä aromi nousee sieraimiin. Riemann katselee, kun Celina nostaa kupin ja juo.

Sitten he puhuvat.

Keskustelu on avoin, yhteys molemminpuolinen.

Niin Celina haluaa.

Hän harjoittelee lähestymistä, hioo artikulaatiota ja äänensävyä, korjaa lauseita terävämmiksi. Hän keskittyy kuuntelemaan. Hän keskittyy huomaamaan. Aivot heräävät kauttaaltaan ja niiden prosessointikyky kasvaa. Pian hän analysoi informaatiota mekaanisen järkähtämättömästi. Tiedonpätkät voivat yrittää piiloutua vaikeaselkoisuuden tai huolimattomuuden joukkoon, mutta Celina kaivaa ne esiin.

Koputus palauttaa hänet hotelliin. Hän kävelee huoneen poikki sitoen kylpytakkia tiukemmalle ja päästää palvelijan sisään. Mies työntää tarjoilukärryn keskilattialle. Celina huomaa katseen pyyhkäisevän sääriään.

”Mitä siinä on?”

”Kaikki, mitä pyysitte.”

Jokin palvelijan kasvoissa vangitsee Celinan huomion. Mies näyttää onnelliselta. Silmät ovat kirkkaat, suupielessä hymy.

”Sinulla on rakastajatar.”

Miehen silmät laajenevat.

"*Frau*... minä en..."

"Minulle kannattaa olla rehellinen."

Palvelija vetää terävästi henkeä.

"Et ole rintamalla ja huomaan, että onnut."

"Minut palkittiin mitalilla."

"Sinulla on työ, sinun ei tarvitse sotia ja sinulla on rakastajatar. Onko vaimosi kaunis?"

Mies nyökkää.

"Mikset ole huolissasi siitä, että kaunis vaimosi saa tietää sinun pettävän häntä?"

"*Frau*..."

"Älä vastaa. Rakastajattaresi työskentelee tässä hotellissa. Ei epämääräisiä tapaamisia eikä pitkään venyneitä kotiinpaluita. Täydellinen järjestely. Otatte vain avaimet johonkin näistä huoneista ja jälkeenpäin vaihdatte lakanat. Niinkö?"

Palvelija puuskahtaa:

"*Frau*, minun täytyy kysyä... mistä te arvasitte?"

"Ei siinä ollut kyse arvaamisesta. Jos vaimosi osaisi ajatella kuten minä, tuo onnellisen imbesillin hymy ei olisi arvoitus hänellekään."

2

Portieeri ei ollut paikalla Celinan tutustuessa ravintolaan, joten aamuisesta harjoituksesta paljastuu särö. Livree-pukuinen mies avaa oven ja Celina astuu sisään. Hänen napakat askeleensa ja suoraryhtinen olemuksensa keräävät katseita, jotka kaikkoavat osuessaan päällystakin SS-tunnuksiin.

Celinalla on iso nenä. Joku on joskus yrittänyt kutsua häntä Kleopatranksi, mutta hän on onnistuneesti torjunut ilmanhalkojaansa kohdistuneen huomion. Tosiasia on, ettei hän pidä nenästään, vaikka juuri se antaa hänen ulkonäölleen persoonallisen vivahteen ja saa ihmiset ajattelemaan, että hänen kauneudessaan on jotain ainutlaatuista. ”*Celina näyttää filmitähdeltä, eikö totta?*”

Hänellä on suuret, vahvasti meikatut silmät. Aistikkailla huulilla viivähtää usein pilkallinen, ylemmyyttä ja arvokkuutta kuvastava hymy, joka miellyttää vain sellaista, jonka arvovalta on sama tai suurempi kuin hänen. Muille hän on hätkähdyttävän kaunis nainen, jonka edessä haluaa painaa pään.

Tummat hiukset on sidottu nutturalle. Joutsenkaulan ympärille kiinnitetystä ketjussa kimaltaa kultainen hakaristi.

Celina kulkee ravintolasalin halki. Vastaantulijat vetäytyvät tieltä.

Kabinetin oven edessä istuu aseistettu juutalainen. Miehen katse on tyyni, silmät seuraavat lähestyvää Celinaa. Hänen olemuksensa tärkeimmät osaset ovat rauhallisuus ja itsevarmuus, eikä hän päällisin puolin hirveästi eroa tyyppillisestä saksalaisesta, paitsi että asusteena on puolisolitilaallinen, tunnukseton uniformu, jollaista Celina ei ole nähnyt aiemmin. Pöydällä miehen edessä on ladattu Parabellum Po8.

Mies tuijottaa tavalla, jolla juutalaisen ei kuulu häntä katsoa. Silmistä ei kuvastu nöyryys, vaan pikemmin vakavasta luonnehäiriöstä kertova kliininen irstaus. Celina tiuskaisee:

”Juutalainen!”

Ihmeekseen hän ei sano muuta.

Juutalainen kohottaa kulmiaan. Celinan analysointikoneisto käynnistyy. Mieheessä on jotain erityistä. Hän tietää olevansa turvassa. Hän haastaa Celinan selvittämään tapaustaan, tekemään tiedustelun *mahdollisuuksista*. Hän haluaa Celinan ottavan vauhtia ja juoksevan pää edellä seinään. Se huvittaa häntä.

Celina ajattelee:

Tietääkö Gestapo, että Riemann aseistaa juutalaisia?

Jos hän käyttäisi arvovaltaansa ja suhteitaan, hän ehkä pystyisi järjestämään miehelle kyydityksen Sachsenhauseniin, mutta yllättäen, johtuen varmaan siitä, että hän on juuri astumassa sisään kabinetin ovesta käydäkseen keskustelun arvoituksellisen Alfred Riemannin kanssa, juttu ei tunnu vaivan arvoiselta.

Juutalainen on laskenut kätensä Lugerin kahvalle.

Celina avaa oven. Hänen selkensä taakse jäävä mies on katsonut silmästä silmään saksalaisen vihan ja tehokkuuden sekoitusta, jolla hänen kansansa hoidellaan ensin ghettoihin, sitten keskitysleireille ja sieltä kaasukammioiden kautta tuhkana taivaalle.

Kotikorttelissaan, ennen vainojen alkamista, hänet tunnettiin hyvistä käytöstavoista, ahkeruudesta sekä kanssaihmiä kunnioittavasta asenteesta. Äitinsä sanoi: *"Moshe on hyvä poika."* Hän työskenteli pienessä vaatekaupassa ja toi palkkansa kotiin. Hän ulkoilutti sairasta isoisää. Heräsi yöllä auttaakseen ukon vessaan ja takaisin vuoteeseen.

Eräänä päivänä hän leikkasi pienen viillon pikkusiskonsa vatsaan, poisti sen kautta tytön ohutsuolen, ompeli haavat umpeen ja piilotti hänet suukapuloituna kotitalonsa kellariin. Moshe joutui pettymään, koska tyttö eli vain muutamia tunteja. Hän oli toivonut jotain muuta. Jotkin pienistä eläimistä, joilla hän oli harjoitellut, olivat kestäneet kauemmin.

Celina ei tiedä tästä mitään, niin luettavia kenenkään kasvot eivät ole, mutta kabinetissa odottava Alfred Riemann tietää. Moshe on tunnustanut hänelle kaiken pieniä yksityiskohtia myöten heidän kahdenkeskisissä istunnoissaan. Alfred Riemann pitää häntä mielenkiintoisena tapauksena.

"Psykopatia", Alfred Riemann oli sanonut, "toimii parhaimmillaan kuin kyntöhevonen. Se täytyy saada kiinni, taltuttaa ja kesytää. Sitten sen voi valjastaa osaksi konetta."

Tämän verran Gestapo tiesi hänen toimistaan. Gestapon valjaissa oli useita Riemannin kyntöhevosia, jotka suhtautuivat paha-maineisissa turvasäilöissä tehtävään työhön luovalla rakkaudella.

Celina sytytti imukkeen päähän asettamansa savukkeen ja katsoi esimiestään, *SS-Brigadeführer* Günter Schultzea, jonka kanssa hänellä oli suhde. 130 kiloa kylmää, järkähtämätöntä kivimuuria. Kyse oli enemmänkin ammatillisesta sivujuonteesta kuin kiihkeästä rakkaudesta. Günter sanoi:

"Mutta Riemann puuhaa muutakin. Hänen on vihjattu olevan kiinnostuneempi akvarellimaalareista kuin tappajista. Tavoit-

teidemme ja metodiemme taustaa vasten se on melko... ihmeellistä. Kuulostaa jopa täysin hyödyttömältä.”

Celina imi savua ja puhalsi huultensa välistä.

”Pystyykö Riemann salaamaan toimensa Gestapolta?”

”Toimivaltamme ei yllä häneen. Meidän tulisi vaikuttaa hänen suojelijaansa, mutten usko, että häntä kannattaa hermostuttaa tämän asian vuoksi. Tärkeämpääkin on.”

Sanoessaan sanan ”suojaaja” Günter vilkaisi seinällä roikkuvaa valokuvaa tuimista silmistä ja nenän alle jätetystä viiksitupsusta. Celina nyökkäsi karistaessaan tuhkaa.

Alfred Riemann on pukeutunut harmaaseen pukuun, jota nuhrisuudesta päätellen ei riisuta yöksi. Ryppyinen solmio, hikitahrainen kauluspaita, sotkuiset hiukset, leuka ajamatta.

Mies on kumonnut puoli pulloa punaviiniä ja täyttää lasia Celinan astuessa ovesta. Viiniä läikkyä pöytäliinalle.

Celina:

”Heil Hitler!”

Alfred:

”Istu.”

Celinan ensihavainnot: Riemannin harmaissa silmissä kiehuu vimmainen raivo. Tutkimuksia on häiritty, päivä tai ehkä koko viikko pilalla. Riemann ei toden totta ole tottunut selittelemään, mutta ilmeisesti hänenkin on pakko jossain määrin noudattaa Gestapon toiveita.

”Celina Müller.”

”Tiedän, kuka olet. Käskin sinun istua.”

Miehen itsevarma tyytyväisyys on tarkoitettu horjuttamaan Celinan huomiokykyä. Koko asetelma ovelta päivystävästä juutalaisesta lähtien on suunnattu hänen onnistumistaan vastaan. Mikäli Riemann on yhtään perillä Celinan taidoista,

hän on juonut punaviininkin vaikeuttaakseen kuulustelijansa työtä.

Käsi tavoittelee pulloa.

”Älä juo enempää.”

”Miksi en? Eikö noidankatse läpäise änkyräkänniä? Sitäkö pelkää?”

”Siksikö juot?”

”Ehkä.”

Celina asettaa muistiinpanovälineet pöydälle. Sitten hän istuu. Alfred Riemann katsoo häntä tiukasti.

”Nimesi on Celina Müller. Olet kaksikymmentäneljävuotias Gestapon sekä SS:n työllistämä kuulustelija ja sinulla on jonkinlainen erityislahja ilmeiden ja eleiden tuntijana. Se on mielenkiintoista. Ihmisten poikkeukselliset kyvyt ovat erityisalueeni. Ottaisin sinut mielelläni tutkimuskohteeksi, jos se olisi mahdollista.”

”Ehkä voimme tutkia toisiamme.”

Riemann naurahtaa.

”Mitä ajattelen nyt?”

”Toivot, että lähtisin ja jättäisin sinut rauhaan.”

”En minä sellaista toivo. Jos en olisi halunnut tavata sinua, en olisi tullut paikalle. Gestapolla ei ole keinoja painostaa minua.”

Riemann kumoo lasin.

”Olen kuitenkin valmis puhumaan, ja sinä voit tyydyttää heidän uteliaisuutensa. Joskin on selvää, etten pysty valaisemaan sinua läheskään kaikessa, koska raavin pelkkiä pintanaarmuja itsekin. Olen arvoituksen kynnyksellä. Liikun kohti totuutta pienin, varovaisin askelin ja tunnen itseni hölmöksi enimmän osan aikaa, mutta välillä tavoitan väläyksiä jostain, ja se pitää minut käynnissä. Tämä tarkoittaa, etten pysty kertomaan mitään täsmällistä. Oikeastaan, jos haluaisimme päättää tämän haas-

tattelun nopeasti, sanoisin, etten tiedä mitä tutkin enkä sitä-kään, miten sitä tulisi tutkia, mutta että edistystä on tapahtunut. Oletko sitä mieltä, että keskustelua kannattaa jatkaa?”

Celina nyökkää.

Alfred Riemann naputtaa kynnellään pöytälevyä. Etusormen keskimmäisessä nivelessä pullistuu syylämäinen kasvain, joka on Celinan mielestä inhottava. Huomio tuntuu kummalliselta. Koskaan aiemmin tällaiset yksityiskohdat eivät ole häirinneet hänen keskittymistään. Alfred Riemann kysyy:

”Kuinka hyvin olet perillä *projektista*?”

”En juurikaan.”

Pieni värähdys Riemannin silmissä kavaltaa, että jotain on tulossa. Ei mullistavaa, mutta terävä koukku, jolla hän osoittaa pitelevänsä piinaajaansa otteessaan:

”Rakastajasi olisi voinut valaista sinua, mutta ilmeisesti hänellä oli muuta puuhaa kanssasi.”

Celina ajattelee: *Me elämme maailmassa, jossa kaikki vakoilevat kaikkia. Tuskinpa Günter voi tehdä mitään ilman että joku kirjoittaa siitä raportin.*

Hän päästää Alfredin piikin ohitse.

”Me tiedämme epäinhimilliseen julmuuteen kykenevistä kiduttajista. Emme projektista niiden takana.”

”Haluan kuulla, kuinka lähelle arvaat.”

”Te seulotte vankeja. Etsitte kykyjä. Sellaisia kuin mies, jonka jätit vahtimaan ovea.”

Riemann hymähtää.

”Moshe. Millaisia arvelet hänen kykyjensä olevan?”

Celina ei vastaa. Riemann haluaa shokeerata. Eleiden ja äänensävyyn kiihtyminen on kuin nouseva fanfaari.

”Mitä pidit tavasta, jolla hän sinua katsoi?”

”En pitänyt siitä.”

Riemann liikahtaa rauhattomasti ja raapii silmäkulmaansa. Hän näpäyttää jotain kynteensä tarttunutta lattialle.

”Ennen sodan alkua Moshe preparoi siskonsa. Se oli hänen elämänsä syvin kokemus, johon hän valmistautui vuosikausia. Seksuaalisuus – sanan siinä merkityksessä, jonka *sinä* ymmärrät – on hänen kuollein alueensa, joten hän ei ollut kiinnostunut sinun... kurveistasi. Jos satut olemaan hänen tyyppiään – ja luulenpa että olet – hän pohdiskeli kuinka sinut voisi parhaalla tavalla avata, ja mitä sinusta kannattaisi poistaa. Moshe on keskittynyt elimistön alueisiin, joiden irrottaminen ei aiheuta väli­töntä kuolemaa. Hän on kuin pikkupoika, joka nyppii karpäsel­tä siivet luodakseen uuden eläimen, nähdäkseen kuinka se kulkee lentokykynsä menettäneenä, epäilemättä jonkinlaista alkeellista kipua kärsien kohti varmaa kuolemaa.

Moshe säilytti siskoaan kellarissa ja kävi katsomassa häntä puolen tunnin välein. Löysäsi tytön suukapulaa kuullakseen, oliko tällä jotain sanottavaa. Mutta tyttö ei sanonut mitään. Moshe oli odottanut kuulevansa anelua ja valitusta, mutta tajutuaan menettäneensä elämänsä jatkumisen kannalta välttämät­ömän osasen, sisko oli antanut periksi. Moshen mielestä se oli kiinnostava havainto, ja jollain tavalla ymmärrän hänen innos­tuksensa, vaikka tietenkin jaan myös vastenmielisyyden, jonka näen ilmestyneen kasvoillesi.”

Riemannin puhe keskeytyy tarjoilijan koputukseen. Celina tilaa kahvia ja kirsikkaleivoksen, Riemann lisää viiniä. Tarjoilija poistuu.

”Kuinka löysitte hänet?” Celina kysyy.

”Loogisimman mahdollisen menettelyn avulla. Meillä on tark­kailijoita vankien joukossa. Poimimme talteen kiinnostavat tapauk­set. Sen jälkeen heitä haastatellaan ja heille tehdään erilaisia testejä.

Vain yksi tuhannesta herättää kiinnostuksemme, mutta materiaalia riittää. Juutalaisia, puolalaisia, romaneja, vapaamuurareita, ruusu-ristiläisiä, jehovia, homoja... Sotavangit jätämme pääsääntöisesti rauhaan, koska yleensä he eivät ole menettäneet toivoaan samalla tavoin kuin muut, mutta juutalaiset ovat hyvä kohderyhmä. Heitä on paljon, leirille tullessaan he ovat käytännöllisesti katsoen jo kuolleita ja sisimmässään he tietävät sen myös itse.”

”Ja te tarjoatte heille mahdollisuuden pelastua?”

Riemann virnistää.

”Yhdelle tuhannesta kyllä.”

”Jos he suostuvat kiduttamaan omaa rotuaan.”

Riemann perääntyy lasi kädessään.

”Ei se noin tapahdu. Nythän sinä puhut normaalista menettelystä, jota sovelletaan kaikilla leireillä. Kuolemaantuomitun saa helposti kavaltaamaan, kiusaamaan ja surmaamaan tovereitaan, jos hän sillä tavoin kykenee pitkittämään omaa elämäänsä. Ääriolosuhteissa tämä vaikutus syntyy itsestään. Ei. Henkilöt, jotka luovutamme Gestapolle ovat pyyteettömiä. Heitä ei kiinnosta niinkään oman elämän jatkaminen, välttämättä se ei ole kiinnostanut heitä koskaan, vaan heidät pitää käynnissä *into-himo*. Ajattele ihmistä, joka elää vain niinä lyhyinä hetkinä, jolloin saa toteuttaa jotain aidosti poikkeavaa puolta itsestään. Jotain sellaista, jonka yhteiskunta normaaleissa olosuhteissa tuomitsisi syvästi vahingollisena ja sairaana. Nämä ihmiset ovat kärpäsiä, joiden siivet on revitty irti, ja yllättäen saavun minä ja annan heille siivet takaisin! Tiedätkö, mikä vaikutus sillä on? He syövät minun kädestäni!”

”Ja tuhannen juutalaisen laumasta löytyy keskimäärin yksi tuolla tavoin poikkeava henkilö?”

”Ei toki. En minä niin sanonut. Totesin, että ehkä yksi tuhannesta herättää *kiinnostuksemme*. Täytyy ottaa huomioon,

että suurin osa kohteista karsiutuu pois, ja että Gestapolle toimitetut henkilöt ovat pelkkä sivutuote. Me keräämme psykopaatit talteen, kun heitä tulee vastaan, mutta emme olisi käynnistäneet projektia heidän takiaan. Lisäksi täytyy huomata, että useimmissa tapauksissa näiden henkilöiden ominaisuudet tulevat yllätyksenä myös heille itselleen. Moshen kaltaisia yksilöitä, jotka ovat syyllistyneet veritekoihin jo aiemmassa elämässään, on paljastunut vain muutama. Suurin osa kuvittelee olevansa tavallisia ihmisiä, toki erittäin empatiakyvyttömiä sellaisia, ja he hämmästyvät havaitessaan, kuinka vähäisin ponnistuksin kykenevät julkimuksiin, joita koejärjestely heiltä vaatii. Mutta me löydämme näitä ihmisiä ja lahjoitamme heidät Gestapolle, ja sen vuoksi meidän todellista työtämme ei ole häiritty.”

”Uskotko, että juutalaisten keskuudessa on poikkeuksellisen runsaasti tuollaista... empatiakyvyttömyyttä?”

Riemann purskahtaa nauruun.

”Ei varmasti. Jos haluaisin maksimoida haaviin osuvat sadistiset nerot, menisin ehdottomasti jonnekin, minne on kyllästynyt natsikermä. Vaikkapa juuri Gestapoon. Esimerkiksi pomosi. Se, joka paneskelee sinua. Günter. Sinun kannattaisi pelastaa itsesi ja jättää hänet vielä kun ehdit. Voin näyttää kaitafilmin, jossa hän hankkiutuu eroon edellisestä tyttöystävästään. Saisit vatsanväänteitä viikoiksi.”

Ovi aukeaa. Celina käyttää tarjoilijan suomaa keskeytystä kootakseen ajatuksiaan.

Aluksi Riemannin paljastus Günteristä.

Se ei yllätä.

Celina on aina pitänyt Günteria vaarallisena. Miehen halu satuttaa, kun he ovat sängyssä, kylmissä silmissä hautuva julmuus, nautinnon saamiseen tähtäävä ehdottomuus. Hän ei tosin

koskaan ole tullut ajatelleeksi, kuinka pitkälle Günter on valmis menemään.

Celina on pitänyt itseään korvaamattomana. Miten Gestapo tulisi toimeen ilman hänen lahjaansa? Vastaus on kuitenkin ilmeinen. Kiveksiin johdetun sähköön, nyrkkirautojen, hammaspihtien sekä hehkuvaksi kuumennetun metallin avulla, kuten ennenkin.

On täysin mahdollista, että muutama viimeaikainen askel olisi kannattanut jättää ottamatta.

Eräänä tavallisenä päivänä New Yorkissa vuonna 1990 galleristi Walter Schusteriin iskee musertava tunne: kotona odottaa väärä ihminen. Todellisuuden rakenteessa on tapahtunut merkillinen muutos.

Asian selvittäminen alkaa kaukaa, keskeltä toista maailmansotaa Krimin jäisestä erämaasta, johon Luftwaffen syöksypommittajalentäjä Joseph Beuys on tehnyt liekehtivän pakkolaskun. Beuysin arvoituksen perässä näyttää roikkuneen vuosikymmenestä toiseen joukko metafysiikasta ja taiteesta kiinnostuneita natseja. Juttuun liittyvät tavalla tai toisella myös Itä-Saksasta paenneet fluxustaiteilijat Dora Schuster ja Klaus Veit.

Ainoa, joka saattaa olla perillä kaikesta, on jänis, jonka korvaan ajatusveistoksiin erikoistunut shamaani on kuiskannut selityksen taiteensa mysteeristä.

Mehiläistie on Heikki Kännön kehuttu esikoisromaani. Se oli ehdolla Helsingin Sanomien kirjallisuuspalkinnon, Tulenkantaja-palkinnon ja Tähtivaeltaja-palkinnon saajaksi.

